

ISSN 2029–2236 (print)
ISSN 2029–2244 (online)
SOCIALINIŲ MOKSLŲ STUDIJOS
SOCIAL SCIENCES STUDIES
2009, 4(4), p. 141–157

NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ DAUGETO SAMPRATA: TEORINĖS IR PRAKTINĖS PROBLEMOS

Tomas Girdenis

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto
Baudžiamosios teisės katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva
Telefonas (+307 5) 271 4584
Elektroninis paštas girdenis@mruni.eu

Pateikta 2009 m. rugsėjo 24 d., parengta spausdinti 2009 m. gruodžio 4 d.

***Anotacija.** Šiame straipsnyje analizuojama nusikalstamų veikų daugeto samprata bei su ja susijusios ir teorinės, ir praktinės problemos. Reikia pasakyti, kad nusikalstamų veikų daugetas suprantamas nevienodai ir iš esmės galima skirti dvi nusikalstamų veikų daugeto sampratos grupes. Pirmos grupės atstovai nusikalstamų veikų daugetą sieja su dviejų ir daugiau nusikalstamų veikų padarymu, neatsižvelgiant į tai, buvo asmuo teistas už ankstesnes nusikalstamas veikas ar ne. Antros grupės atstovai, jiems pritaria ir straipsnio autorius, nusikalstamų veikų daugetą sieja su situacija, kai sprendžiamas klausimas dėl patraukimo baudžiamojon atsakomybėn už kelias veikas, kurios padarytos iki apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo. Straipsnyje taip pat pateikiami ir aptariami nusikalstamų veikų daugeto požymiai, analizuojamos teorinės ir praktinės problemos, susijusios su šių požymių taikymu. Taip pat siūloma nusikalstamų veikų daugetą suprasti kaip teisinę situaciją, kai asmuo yra traukiamas baudžiamojon atsakomybėn už kelias nusikalstamas veikas, padarytas iki apkaltinamojo nuosprendžio už bent vieną iš jų priėmimo.*

***Reikšminiai žodžiai:** baudžiamoji teisė, nusikalstamų veikų daugetas, nusikalstamų veikų sutaptis, nusikaltimų recidyvas, teistumas.*

Ivadas

Nusikalstamų veikų daugetas yra dažnas reiškinys Lietuvos teismų praktikoje, neretai asmenys yra teisiami ne už vieną, o už kelias nusikalstamas veikas. Tačiau baudžiamosios teisės moksle vis dar nėra prieita prie vienos nusikalstamų veikų daugeto sampratos. O nusikalstamų veikų daugeto sampratos tinkamas apibrėžimas yra būtina šio instituto taikymo sąlyga, nes tinkamai neapibrėžus nusikalstamų veikų daugeto iškyla tiek teorinių, tiek ir praktinių problemų. Be to, 2003 m. gegužės 1 d. įsigaliojus naujam Baudžiamajam kodeksui (toliau – ir BK) bei baudžiamosios teisės moksle įsitvirtinant naujoms idėjoms, tapo būtina peržiūrėti senas nusistovėjusias nusikalstamų veikų daugeto nuostatas. Juo labiau kad moksle daugiausia dėmesio visada buvo skiriama nusikalstamų veikų daugeto formoms, nuošaly paliekant šių formų išskyrimo pamatą – nusikalstamų veikų daugeto sampratą bei požymius.

Šio straipsnio tikslas yra suformuluoti nusikalstamų veikų daugeto sampratą, atitinkančią šio instituto prigimtį, bei 2000 m. BK įtvirtintas naujas nuostatas. Tikslui pasiekti straipsnyje tiriami tiek Lietuvos, tiek užsienio mokslininkų darbai, nemažą dėmesį skiriant ir Lietuvos teismų praktikai. Taikomi istorinis, lyginamasis, dokumentų analizės ir kiti metodai.

1. Nusikalstamų veikų daugeto samprata

Nusikalstamų veikų daugeto problematikos nagrinėjimą reikia pradėti nuo nusikalstamų veikų daugeto sampratos apibrėžimo. Moksle išsakoma nuomonė, jog nusikalstamų veikų daugetas suprantamas daugmaž vienodai ir nusikalstamų veikų daugeto apibrėžimo problema iš esmės neegzistuoja¹. Tačiau tai nėra visiškai tikslu, nes būtent dėl nusikalstamų veikų daugeto sampratos nevienodumo baudžiamosios teisės moksle ir yra susiformavusi tokia didelė nusikalstamų veikų daugeto formų įvairovė. Tik tinkamai suvokus nusikalstamų veikų daugeto sampratą galima pradėti kalbėti apie nusikalstamų veikų daugeto formas bei jų įtaką baudžiamajai atsakomybei.

Taigi kaip reikia suvokti nusikalstamų veikų daugetą ir kaip jis suvokiamas baudžiamosios teisės moksle? Visų pirma reikia pasakyti, kad nusikalstamų veikų daugetas gali būti suprantamas dviem prasmėmis – kaip situacija, kai padaromos dvi nusikalstamos veikos, nepaisant to, teistas asmuo už ankstesnę ar ne, ir kaip situacija, kai asmuo padaro dvi nusikalstamas veikas iki apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo. Tokia skirtinga nusikalstamų veikų daugeto sampratų interpretacija priklauso nuo mokslininkų požiūrio į nagrinėjamą problematiką ir nuo baudžiamąjo įstatymo, kuris orientuoja baudžiamosios teisės mokslą į vieną ar į kitą pusę. Būtent remiantis šiuo pagrindiniu nusikalstamų veikų daugeto sampratų skirstymo kriterijumi ir bus bandoma atskleisti nusikalstamų veikų daugeto sampratą.

---

1 Nevera, A. Nusikalstamų veikų daugeto formos ir jų reikšmė skiriamai bausmei. *Jurisprudencija*. 2003, 45 (37): 21.

1.1. Pirmos nusikalstamų veikų daugeto² sampratos grupės atstovai nusikalstamų veikų daugetą sieja su dviejų ir daugiau nusikalstamų veikų padarymu, neatsižvelgiant į tai, buvo asmuo teistas už ankstesnes nusikalstamas veikas ar ne. Ši nuomonė yra paplitusi posovietinių valstybių baudžiamosios teisės moksle bei Lietuvoje, galiojant senajam 1961 m. Baudžiamajam kodeksui. Taigi visų pirma kaip nusikalstamų veikų daugetas suprantama situacija, kai padaromos dvi ir daugiau nusikalstamų veikų. Kai kurie baudžiamosios teisės mokslininkai tokia nusikalstamų veikų daugeto samprata ir apsiribodavo ir už tai buvo kritikuojami³. Tačiau iš tikrųjų visi šios pozicijos atstovai nusikalstamų veikų daugetą apibrėždavo plačiau, į sampratą įtraukdami ir kitą požymį – būtent tai, kad tos padarytos kelios nusikalstamos veikos turi būti nepraradusios savo juridinės reikšmės⁴. Tai reiškia, kad nusikalstamų veikų daugetu nelaikomos situacijos, kai suėjo apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo ar apkaltinamojo nuosprendžio vykdymo senaties terminai, baigėsi ar teismo buvo panaikintas teistumas⁵. Kai kurie mokslininkai į nusikalstamų veikų daugeto požymius įtraukdavo ir procesinių kliūčių baudžiamajam persekiojimui nebuvimą⁶, o tai dar tiksliau atspindėjo nusikalstamų veikų daugeto prasnę.

Šios nusikalstamų veikų daugeto sampratos grupės atstovai daugiau ar mažiau sutarė dėl sampratos, bet beveik kiekvienas mokslininkas turėdavo savo nusikalstamų veikų daugeto formų klasifikaciją. Štai T. Karajevas skiria dvi nusikalstamų veikų daugeto formas – idealioji sutaptis ir bendrasis nusikaltimų pakartotinumus. Tuo tarpu bendrasis nusikaltimų pakartotinumus apima: 1) nusikaltimų pakartotinumą, kai padaromi keli nusikaltimai iki nuteisimo fakto (gali pasireikšti nevienkartiškumo, sistematiškumo ir versliškumo formomis); 2) specialųjį nusikaltimų recidyvą, kai teistas asmuo padaro vieną ar kelis panašius ar tapačius nusikaltimus; 3) realiąją sutaptį, kai padaromi keli nepanašūs arba panašūs, kai nėra numatytas pakartotinumus kaip kvalifikuojantis požymis, nusikaltimai, už kuriuos asmuo nėra teistas; 4) bendrąjį recidyvą, kai padaromi nepanašūs arba panašūs, kai nėra numatytas pakartotinumus kaip kvalifikuojantis požymis, nusikaltimai ir bent už vieną iš jų asmuo buvo teistas⁷. V. Malkovas taip pat skiria tik dvi nusikalstamų veikų daugeto formas – idealiąją sutaptį ir pakartotinumą, tačiau pakartotinumą detalizuoja kiek kitaip ir skiria dvi rūšis: 1) pakartotinumus susijęs su nuteisimu už anksčiau padarytą nusikaltimą ir 2) pakartotinumus nesusijęs su ankstesniu nuteisimu (ši forma apima nevienkartiškumą, sistematiškumą, versliškumą ir realiąją

2 Analizuojant 1961 m. LR BK bei Rusijos (ar TSRS) BK, vietoj „nusikalstamų veikų daugeto“ turėtų būti vartojama „nusikaltimų daugeto“ sąvoka, tačiau dėl terminijos vienodumo darbe nuspręsta vartoti dabartinėje teisėje vartojamus analogiškus terminus.

3 Pavilionis, V.; Bieliūnas, E. *Nusikaltimų kvalifikavimas esant jų daugumai ir baudžiamosios teisės normų konkurencijai*. Vilnius, 1984, p. 37.

4 Караев, Т. Э. *Повторность преступлений* [Karajev, T. E. Repeated Offenses]. Москва: Юрид. лит., 1983. p. 21; Мальков, В. П. *Совокупность преступлений (Вопросы квалификации и назначения наказания)* [Malkov, V. P. Multiple Offenses (Questions of Indictment and Sentencing)]. Казань, 1974, p. 11.

5 Караев, Т. Э., *op. cit.*, p. 21.

6 Pavilionis, V.; Bieliūnas, E., *op. cit.*, p. 37.

7 Караев, Т. Э., *op. cit.*, p. 26.

sutaptį)⁸. Kiti autoriai skiria nusikaltimų pakartotinumą ir nusikaltimų sutaptis⁹. Tačiau plačiausiai baudžiamosios teisės moksle buvo įsitvirtinusios trys nusikalstamų veikų daugeto formos – pakartotinumas, recidyvas ir nusikaltimų sutaptis¹⁰.

Galiojant 1961 m. Baudžiamajam kodeksui didžiausio pripažinimo Lietuvoje sulaukė trinarė nusikalstamų veikų daugeto sistema, t. y. buvo skiriamos trys nusikalstamų veikų daugeto formos: nusikaltimų sutaptis, nusikaltimų pakartotinumas ir nusikaltimų recidyvas¹¹. Kaip nusikaltimų sutaptis buvo suprantami atvejai, kai „asmuo padarė du ar daugiau nusikaltimų, kvalifikuojamų atskirai, ir nė už vieną iš jų anksčiau nebuvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn“¹². Nusikaltimų sutaptis galėjo įgyti dvi formas: idealioji nusikaltimų sutaptis ir realioji nusikaltimų sutaptis. Idealioji nusikaltimų sutaptis buvo suprantama kaip situacija, kai kaltininkas viena veika padaro du nusikaltimus, numatytus skirtingose baudžiamąjį įstatymo normose¹³, o kaip realioji nusikaltimų sutaptis suprantama situacija, kai asmuo keliais savarankiškais veiksmais padaro du ar daugiau nusikaltimų, numatytų skirtinguose BK specialiosios dalies straipsniuose¹⁴. Pakartotinumas ir recidyvas – tai tarpusavyje susipynusios nusikaltimų daugeto formos, nes kiekvienas recidyvo atvejis buvo laikomas ir pakartotinumu, bet ne atvirkščiai. Taigi kaip pakartotinumas buvo suprantama situacija, kai asmuo padaro du ar daugiau savarankiškų nusikaltimų. Paprastai buvo skiriamos dvi pakartotinumų rūšys: bendrasis (paprastasis) pakartotinumas, kai padaromi du ar daugiau savarankiškų nusikaltimų, ir specialusis pakartotinumas, kai padaromi du ar daugiau tapačių ar vienarūšių nusikaltimų¹⁵. Pakartotiniu nusikaltimas būdavo pripažįstamas neatsižvelgiant į tai, buvo asmuo teistas už ankstesnį nusikaltimą ar ne, svarbu, kad nebūtų išnykusios juridinės ankstesnio nusikaltimo pasekmės (teistumas, senatis ir t. t.). Recidyvas buvęs skiriamas kaip atskira daugeto forma ir buvo suprantamas kaip nusikaltimo padarymas, kai asmuo jau nuteistas už ankstesnį nusikaltimą. Jis taip pat buvo skirstomas į bendrąjį ir specialųjį¹⁶ bei penitenciarinį¹⁷ recidyvą.

Galiojant 1961 m. BK ši sistema išplaukė iš BK nuostatų, kadangi kai kurių nusikaltimų sudėtys numatė kvalifikuojančius požymius – pakartotinumą (1961 m. BK 272 str. 2 d.) ir recidyvą (1961 m. BK 272 str. 3 d.), o tai įpareigojo teismą kvalifikuojant veiką atsižvelgti į ankstesnių nusikaltimų padarymą ir į asmens turimus teistumus. Tačiau

8 Мальков, В. П., p. 14–27.

9 Караев, Т. Э., p. 24.

10 Яковлев, А. М. *Совокупность преступлений по Советскому уголовному праву* [Jakovlev, A. M. Multiple Offenses in the Soviet Criminal Law]. Москва, 1960, c. 36–53; Klimka, A. *Nusikaltimų kvalifikavimas*. Vilnius, 1970, p. 83; Pavilionis, V.; Švedas, G.; Abramavičius A., et al. *Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis*. 3-asis pataisytas ir papildytas leidimas. Vilnius: Eugrimas, 2003, p. 312–334; Pavilionis, V.; Bieliūnas, E., p. 45.

11 Pavilionis, V.; Bieliūnas, E., p. 45.; Nevera, A., p. 21; Klimka, A., p. 83.

12 Pavilionis V., Bieliūnas E., p. 45.

13 Pavilionis, V.; Švedas, G.; Abramavičius, A., et al., p. 323; Pavilionis, V.; Bieliūnas, E., *op. cit.*, p. 46.

14 Pavilionis, V.; Švedas, G.; Abramavičius, A., et al., p. 325; Pavilionis, V.; Bieliūnas, E., *op. cit.*, p. 50.

15 Pavilionis, V.; Švedas, G.; Abramavičius A., et al., p. 328–329; Pavilionis, V.; Bieliūnas, E., *op. cit.*, p. 5–55.

16 Pavilionis, V.; Bieliūnas, E., p. 55.

17 Pavilionis, V.; Švedas, G.; Abramavičius, A., et al., p. 331.

ši nusikaltimų daugeto sistema buvo itin paini, joje buvo daug trūkumų, tad ji sulaukė nemažai Lietuvos mokslininkų kritikos¹⁸. Visų pirma esant tokioms nusikaltimų daugeto formoms ir tuo metu susiformavusiai teismų praktikai nusikaltimų kvalifikavimas, o kartu ir bausmės skyrimas priklausė ne nuo padarytų nusikaltimų pavojingumo, o nuo keistų įsisenėjusių kvalifikavimo taisyklių. Štai, pavyzdžiui, tais atvejais, kai pakartotinumumas buvo įtvirtintas kaip kvalifikuojantis požymis (pvz., 1961 m. BK 27 str. 2 d. – plėšimas pakartotinai), pirmasis padarytas nusikaltimas būdavo kvalifikuojamas atskirai (pvz., 1961 m. BK 272 str. 1 d.), o visi kiti pakartotiniai šio nusikaltimo padarymo atvejai buvo kvalifikuojami pagal tą normą, kuri numatė pakartotinumą kaip kvalifikuojantį požymį. Taigi neatsižvelgiant į tai, kiek paskesnių nusikaltimų padarė asmuo, visi kiti nusikaltimai buvo vertinami kaip vienas nusikaltimas (pvz., 1961 m. BK 272 str. 2 d.). Štai *O. V. nuteistas už tris nusikaltimus – 2000 m. kovo 26 d. įvykdytą vagystę, 2000 m. lapkričio 16 d. skirtingose vietose ir skirtingu laiku įvykdytus du plėšimus. Jo nusikaltimai kvalifikuoti tik pagal du BK straipsnius, t. y. pagal BK 271 str. 1 d. ir BK 272 str. 2 d.*¹⁹ Tokia pat praktika būdavo ir tais atvejais, kai pakartotinumumas nebūdavo kvalifikuojantis požymis, t. y. jei asmuo padarydavo kelis tapačius nusikaltimus, kiekvienas padarytas nusikaltimas buvo įvardijamas kaip atskiras „epizodas“, o visos veikos kvalifikuojamos pagal vieną BK straipsnį²⁰. *Č. L. buvo kaltinamas trejų metų laikotarpiu padaręs 11 piktnaudžiavimo tarnyba nusikaltimų, tačiau jo veiksmai buvo vertinami pagal vieną BK straipsnį – BK 285 str. 1 d.*²¹ Tačiau kartais susiklostydavo absurdiška situacija, kai asmens padaryti pakartotiniai nusikaltimai dėl tam tikrų aplinkybių (bendrininkavimo fakto ar dėl veikos nutrūkimo parengtinėje stadijoje) nebuvo vertinami pagal vieną BK straipsnį, o būdavo kvalifikuojami atskirai. *Kauno miesto apylinkės teismo 2001 m. birželio 4 d. nuosprendžiu V. S. nuteistas už tai, kad veikdamas bendrininkų grupėje bei pakartotinai pagrobė kelias antenas nuo skirtingų namų pagal BK 271 str. 2 d., taip pat nuteistas už vėliau įvykusį padėjimą pagrobti turtą įsibraunant į gyvenamąją patalpą pagal BK 18 str. 6 d. ir 271 str. 3 d.*²² Toks nusikaltimų kvalifikavimas kėlė daug problemų. Visų pirma, keli vienodomis sąlygomis padaryti nusikaltimai galėjo įgauti skirtingas nusikaltimų daugeto formas, o tai turėjo didelės įtakos skiriamai bausmei, nes bausmės skyrimo taisyklės, esant nusikaltimų sutapčiai ir nusikaltimų pakartotinumui, buvo nevienodos. Be to, kelių nusikaltimų padarymas ne visada atsispindėdavo kvalifikuojant nusikaltimus, o tai sukeldavo problemų nustatant, kiek nusikalstamų veikų asmuo padarė. Taip pat neišspręstas buvo bausmių skyrimo klausimas esant nusikaltimų daugetui. Esant tiek idealiajai, tiek realiajai nusikaltimų sutapčiai bausmės buvo

18 Piesliakas, V. Nusikaltimų daugetas ir jo baudžiamojo teisinio vertinimo probleminiai klausimai. *Kriminalinė justicija*. 1996, 5: 135–139; Nevera, A., p. 21–25.

19 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. kovo 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-172/2003.

20 Pavilionis, V.; Švedas, G.; Abramavičius A., et al., p. 313, 328.

21 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. sausio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-24/2002.

22 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. sausio 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-54/2002.

skiriamos pagal tas pačias taisykles, teismų nuožiūrai paliekant klausimą dėl bausmių apėmimo būdo. Visa tai teismams kėlė labai daug problemų²³.

Taigi visi šios pozicijos atstovai iš esmės buvo teisūs taip apibrėždami nusikalstamų veikų daugetą, kadangi tiek TSRS, tiek 1961 m. LR BK buvo įtvirtinę pakartotinumą ir recidyvą kaip nusikalstamas veikas kvalifikuojančius požymius, todėl nusikalstamų veikų daugetas ir turėjo būti aiškinamas plačiąja prasme – kaip daugetą vertinant ir situacijas, kai asmuo, teistas už nusikalstamos veikos padarymą, padaro naują nusikalstamą veiką. Tačiau 2003 m. gegužės 1 d. įsigaliojus naujamam 2000 m. Baudžiamajam kodeksui buvo atsisakyta tokių nusikalstamą veiką kvalifikuojančių požymių kaip pakartotinumas ir recidyvas, o tai savo ruožtu suformavo naują požiūrį į nusikalstamų veikų daugetą.

1.2. Antros pozicijos atstovai nusikalstamų veikų daugetą sieja su situacija, kai sprendžiamas klausimas dėl patraukimo baudžiamojon atsakomybėn už kelias veikas, kurios padarytos iki apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo. Ši pozicija įgijo didesnę „teisinį svorį“ įsigaliojus naujamam 2000 m. Baudžiamajam kodeksui. Šios pozicijos Lietuvoje pradininku reikėtų laikyti prof. V. Piesliaką – jis jau 1995 m. siūlė atsisakyti recidyvo kaip daugeto formos ir daugetą siejo su situacija, kai asmuo padaro kelis nusikalstamus, kuriuos ir reikia teisiškai įvertinti²⁴. Prof. V. Piesliako nuomone, nusikalstamų veikų daugetą reikia suprasti kaip teisinę situaciją, kai asmuo padaro kelias nusikalstamas veikas, dėl kurių sprendžiamas jo patraukimo baudžiamojon atsakomybėn klausimas²⁵. Panašios nuomonės yra ir A. Nevera teigdamas, kad „nusikalstamų veikų daugetas yra tada, kai padaromos kelios nusikalstamos veikos ir nėra teisinių kliūčių kaltininką patraukti baudžiamojon atsakomybėn bent už dvi iš jų“²⁶, nusikalstamų veikų daugetą pripažįstant tik tada, kai „kas nors padaro dvi ar daugiau nusikalstamų veikų ir dėl jų padarymo kaltinamuoju nuosprendžiu nuteisiamas paskiriant subendrintą bausmę“²⁷. Taigi taip pat siūloma atsisakyti recidyvo kaip daugeto formos.

Sprendžiant apie nusikalstamų veikų daugeto sampratą, reikia pradėti nuo šio instituto poreikio baudžiamajoje teisėje. Visas Baudžiamasis kodeksas yra orientuotas į baudžiamąją atsakomybę už vieną nusikalstamą veiką. Taigi tik padarius kelias nusikalstamas veikas atsiranda specialių taisyklių poreikis – būtent nusikalstamų veikų daugeto instituto poreikis. Nusikalstamų veikų daugeto instituto paskirtis yra išspręsti kelias pagrindines problemas: 1) nusikalstamų veikų kvalifikavimo problemą, atibojant nusikalstamų veikų daugetą nuo pavienės nusikalstamos veikos (veika turi būti kvalifikuojama pagal vieną BK specialiosios dalies straipsnį, esant pavienei veikai, ar kelis straipsnius, esant nusikalstamų veikų daugetui), ir 2) baudžiamosios atsakomybės individualizavimo problemą (reikia nustatyti nusikalstamų veikų daugeto rūšį bei jos įtaką

23 Piesliakas, V. *Kriminalinė justicija*, p. 134–136; Piesliakas, V. *Baudžiamųjų įstatymų principinės nuostatos ir jų įgyvendinimas naujame Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse*. Vilnius, 1995.

24 Piesliakas, V. *Kriminalinė justicija*, p. 133–144.

25 Piesliakas, V. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Kn. 2: aplinkybės, darančios įtaką baudžiamajai atsakomybei, ir nusikalstamos veikos teisiniai padariniai*. Vilnius: Justitia, 2008, p. 123.

26 Nevera, A., p. 21.

27 *Ibid.*, p. 23.

baudžiamajai atsakomybei). Tais atvejais, kai asmuo, teistas už nusikalstamą veiką, padaro naują nusikalstamą veiką, sprendžiamas klausimas dėl tokio asmens patraukimo baudžiamajon atsakomybėn pagal bendras taisykles (t. y. padarius vieną nusikalstamą veiką), o ankstesnis teistumas gali būti įvertinamas pasitelkiant kaltininko asmenybės institutą (jam priskiriant nusikaltimų recidyvą). Taigi peršasi logiška išvada, kad kaltininko asmenybės vertinimą sieti su kelių nusikalstamų veikų vertinimo problema yra netikslinga. Juo labiau kad 2000 m. Baudžiamasis kodeksas panaikino recidyvą ir pakartotinumą kaip nusikalstamą veiką kvalifikuojančius požymius.

Todėl nusikalstamų veikų daugeto sampratą siūlyčiau sieti ne su kelių nusikalstamų veikų padarymo faktu, kaip siūlo daugelis autorių, tarp jų ir antrosios pozicijos atstovas A. Nevera, bet su teisinio sprendimo priėmimu dėl kelių nusikalstamų veikų vertinimo. Todėl reikėtų pritarti prof. V. Piesliako nuomonei, kad nusikalstamų veikų daugetas – tai „teisinė situacija, kai asmuo padaro kelias nusikalstamas veikas, dėl kurių sprendžiamas jo patraukimo baudžiamajon atsakomybėn klausimas“²⁸. Taigi nusikalstamų veikų daugetą siejant ne su kelių nusikalstamų veikų padarymu, o su jų vertinimu galima tinkamiau atskleisti nusikalstamų veikų daugeto prigimtį ir paskirtį. Kartu išsprendžiamas ir recidyvo vietos baudžiamajoje teisėje klausimas, priskiriant jį prie kaltininko asmenybės instituto, nes recidyvo atveju vertinama tik viena nusikalstama veika ir ją padariusio asmens asmenybė (t. y. ankstesnis teistumas).

Taigi nusikalstamų veikų daugetą siūlyčiau apibrėžti taip: **tai tokia teisinė situacija, kai asmuo yra traukiamas baudžiamajon atsakomybėn už kelias nusikalstamas veikas, padarytas iki apkaltinamojo nuosprendžio už bent vieną iš jų priėmimo.**

Tokia nusikalstamų veikų daugeto samprata iš esmės atitinka baudžiamosios teisės moksle pateikiamą nusikalstamų veikų sutapties sampratą bei požymius²⁹. Tai yra natūralu, nes kelių nusikalstamų veikų padarymas iki apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo visada buvo vertinamas kaip nusikalstamų veikų sutaptis. Taigi remiantis anksčiau išdėstytais argumentais atsisakius recidyvo kaip nusikalstamų veikų daugeto formos ir naujai apibrėžus nusikalstamų veikų daugeto sampratą, nusikalstamų veikų sutaptis turi prarasti savo dabartinę prasmę ir turi būti prilyginta nusikalstamų veikų daugetai.

2. Nusikalstamų veikų daugeto požymiai

Siekiant detaliau suvokti nusikalstamų veikų daugeto sampratą, tikslinga skirti šiuos nusikalstamų veikų daugeto požymius:

- 1) asmuo traukiamas baudžiamajon atsakomybėn už kelias nusikalstamas veikas;
- 2) tos nusikalstamos veikos yra padarytos iki apkaltinamojo nuosprendžio už jas priėmimo.

28 Piesliakas, V. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Kn. 2: aplinkybės, darančios įtaką baudžiamajai atsakomybei, ir nusikalstamos veikos teisiniai padariniai*, p. 123.

29 *Ibid.*, p. 125; Бажанов, М. И. *Назначение наказания по совокупности преступлений и совокупности приговоров: Учебное пособие* [Bazanov, M. J. Sentencing for Multiple Offenses and the Aggregate of Sentences: Tutorial]. Харьков, 1977, p. 3; Pavilionis, V.; Bieliūnas, E., p. 45; Яковлев, А. М., p. 45; Pavilionis, V.; Švedas, G.; Abramavičius, A., *et al.*, p. 323.

2.1. Pirmasis nusikalstamų veikų daugeto požymis yra tai, kad asmuo yra traukiamas baudžiamojon atsakomybėn už kelias nusikalstamas veikas. Tai reiškia, kad asmuo turi padaryti dvi ar daugiau veikų, kurios atitinka BK specialiojoje dalyje įtvirtintos nusikalstamos veikos sudėties požymius. Gali būti padaromos tiek skirtingos nusikalstamos veikos, tiek ir atitinkančios tą patį BK straipsnį. Visos padarytos nusikalstamos veikos turi būti kvalifikuojamos atskirai, net ir tuo atveju, jei padaromos nusikalstamos veikos, atitinkančios tą patį BK straipsnį. Štai *L. P. buvo nuteistas pagal LR BK 178 str. 2 d., 178 str. 2 d. ir 178 str. 2 d. už tris vagystes, įvykdytas skirtingu laiku*³⁰. Kaip nusikalstama veika vertinamos ir veikos, nutrūkusios pasikėsinimo ar rengimosi (daryti sunkų ar labai sunkų nusikaltimą) stadijoje, bei nusikalstamos veikos, padarytos bendrininkaujant, neatsižvelgiant į bendrininko vaidmenį. Taip pat reikia pažymėti, kad nusikalstamų veikų daugetas gali pasireikšti kaip nusikaltimų daugetas, nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų daugetas arba tik kaip baudžiamųjų nusižengimų daugetas.

Tačiau nusikalstamų veikų daugetu nelaikoma situacija, kai padaroma nusikalstama veika ir kitas teisės pažeidimas (administracinis teisės pažeidimas, drausminis nusižengimas ar civilinės teisės pažeidimas). Teisinio vertinimo problemų kelia administracinio teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos daugeto klausimas³¹ – ši teisės pažeidimų sutaptis negali būti išspręsta vienoje baudžiamojame byloje. Nei BPK, nei ATPK nenumato, jog nagrinėjant baudžiamąją bylą būtų galima išspręsti administracinės atsakomybės klausimą. Administracinės atsakomybės klausimai turi būti sprendžiami atskirame administraciniame procese. Be procesinių nepatogumų, tokie dvigubi procesai gali sukelti neigiamų pasekmių atsakomybėn traukiamam asmeniui. Kadangi nėra numatytas administracinio teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos daugetas, gali susidaryti paradoksali situacija, kai, esant administracinio teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos idealiajai sutapčiai, asmuo bus nubaustas už abi veikas, o nesant skirtingų atsakomybės rūšių bausmių bendrinimo taisyklių, jis patirs didesnius suvaržymus, nei esant nusikalstamų veikų idealiajai sutapčiai, kai švelnesnė bausmė yra apimama griežtesnės. Nepaisant to, kad traukimas administracinėn ir baudžiamojon atsakomybėn, esant idealiajai kelių teisės pažeidimų sutapčiai, neprieštarauja principui *non bis in idem* (Europos Žmogaus Teisių Teismo byla *Oliveira prieš Šveicariją*)³², tai prieštarauja elementariai logikai. Tokiu atveju sankcijos turėtų būti subendrintos apėmimo būdu, tačiau tai įgyvendinti būtų itin sudėtinga dėl atskirų baudžiamojo ir administracinio procesų. Atsižvelgiant į tai, kad baudžiamoji atsakomybė yra griežtesnė už administracinę, baudžiamoji sankcija visada turėtų apimti administracinę nuobaudą. Tada kyla klausimas dėl traukimo administracinėn atsakomybėn tikslingumo. Todėl siekiant sutaupyti valstybės išteklius (tiek žmogiškuosius, tiek ir materialinius) bei išvengti susidariusios ne-

30 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. vasario 5 d. nutartis baudžiamojame byloje Nr. 2K-60/2008.

31 Piesliakas, V. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Kn. 2: aplinkybės, darančios įtaką baudžiamajai atsakomybei, ir nusikalstamos veikos teisiniai padariniai*, p. 123–124.

32 Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje *Oliveira prieš Šveicariją* [interaktyvus] [žiūrėta 2009-08-18]. <http://ius.info/EUII/EUCHR/dokumenti/1998/07/CASE_OF_OLIVEIRA_v_SWITZERLAND_30_07_1998.html> .

logiškos situacijos, siūlytina ATPK papildyti 33(1) straipsniu, jame numatant, kad esant nusikalstamos veikos ir administracinio teisės pažeidimo idealiajai sutapčiai asmuo yra netraukiamas administracinėn atsakomybėn. Žinoma, paaiškėjus kad asmuo nebuvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn už nusikalstamą veiką, kuri sudarė idealią sutaptį su administraciniu teisės pažeidimu, toki asmenį, vadovaujantis ATPK 35 str. 2 d., bus galima patraukti administracinėn atsakomybėn. Juo labiau kad panaši praktika jau taikoma. Štai *Šiaulių miesto apylinkės teismo nuosprendžiu A. B. buvo nuteistas už vagystę įsibraunant į saugyklą pagal BK 178 str. 2 d., nes 2008 m. birželio 12 d. įsibrovė į automobilį „VW Golf“, priklausantį A. O., išdauždamas dešinės pusės orlaidės stiklą, kurio vertė 50 Lt, ir pagrobė 650 Lt vertės turto*³³. Nepaisant to, kad A. B. buvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn už vagystę, administracinės atsakomybės klausimas už tyčinį turto sugadinimą, nepadarusį žymios žalos (ATPK 50⁽³⁾ str.), nebuvo spęstas, nors teisinio pagrindo netraukti administracinėn atsakomybėn nėra. Identiškai situacija buvo įvertinta ir kitose panašiose bylose³⁴.

Daugelis autorių kaip būtiną nusikalstamų veikų sutapties ar nusikalstamų veikų daugeto požymį nurodo juridinių kliūčių patraukti baudžiamojon atsakomybėn nebuvimą³⁵. Paprastai kaip juridinės kliūtys yra įvardijamos apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties suėjimas³⁶ bei procesinių kliūčių baudžiamajam persekiojimui buvimas³⁷. Dažniausiai pasitaikanti procesinė baudžiamajo persekiojimo kliūtis – nukentėjusiojo skundo nebuvimas bylose, kur toks skundas yra būtinas. Žinoma, praktikoje gali pasitaikyti ir kitų juridinių kliūčių, pavyzdžiui, įstatymo, naikinančio veikos nusikalstamumą, priėmimas, imuniteto nuo valstybės baudžiamosios jurisdikcijos buvimas, asmenį išdavusios valstybės sutikimo teisti už kitą nusikalstamą veiką nebuvimas, kai teisiamas asmuo išduotas pagal prašymą dėl ekstradicijos ar pagal Europos arešto orderį (specialumo taisyklės taikymas) ir t. t. Baigtinio juridinių kliūčių patraukti baudžiamojon atsakomybėn sąrašo pateikti, ko gero, neįmanoma ir nebūtina.

Tačiau būtina kelti šio požymio išskyrimo reikalingumo klausimą – ar tikrai šis požymis yra būtinas ir ar jis atspindi nusikalstamų veikų daugeto esmę? Štai M. Bažanovas tokio atskiuro požymio išskyrimui nepritaria ir analizuodamas nusikalstamų veikų sutapties požymius teigia, jog apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties suėjimas ar kitų kliūčių buvimas – tai bendrosios kliūtys, panaikinančios galimybę asmenį patraukti baudžiamojon atsakomybėn ne tik esant nusikalstamų veikų sutapčiai, bet ir asmeniui padarius pavienę nusikalstamą veiką³⁸. Su tokia pozicija negalima nesutikti. Iš tiesų,

33 Šiaulių miesto apylinkės teismo 2008 m. spalio 14 d. nuosprendis baudžiamajoje byloje Nr. 1-612-409/2008.

34 Šiaulių miesto apylinkės teismo 2007 m. gruodžio 19 d. nuosprendis baudžiamajoje byloje Nr. 1-776-167/2007; Šiaulių miesto apylinkės teismo 2008 m. lapkričio 14 d. nuosprendis baudžiamajoje byloje Nr. 1-675-771/2008.

35 Piesliakas, V. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Kn. 2: aplinkybės, darančios įtaką baudžiamajai atsakomybei ir nusikalstamos veikos teisiniai padariniai*, p. 125; Nevera, A., p. 21.; Pavilionis, V.; Švedas, G.; Abramavičius A., et al., p. 323.

36 Piesliakas, V.

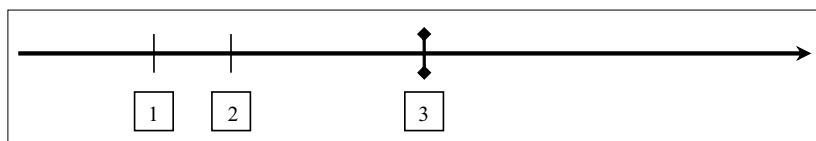
37 Pavilionis, V.; Bieliūnas E., p. 37.

38 Бажанов, М. И., p. 6.

visos juridinės kliūtys, neleidžiančios asmens patraukti baudžiamojon atsakomybėn už kelias nusikalstamas veikas, yra ne kas kita kaip juridinės kliūtys, apskritai neleidžiančios asmens patraukti baudžiamojon atsakomybėn, neatsižvelgiant į tai, kiek nusikalstamų veikų yra padaryta. Taigi šis požymis niekaip neapibūdina nusikalstamų veikų daugeto ir sietinas su visais atvejais, kai asmuo traukiamas baudžiamojon atsakomybėn. Štai niekam net nekyla minčių teigti, kad vagystė – tai svetimo turto pagrobimas, nesant juridinių kliūčių asmenį patraukti baudžiamojon atsakomybėn. Vadovaujantis tokia logika galima daryti išvadą, kad požymis, neatspindintis reiškinio esmės, yra nebūtinai. Be to, siekiant išvengti neapibrėžtumo ar interpretacijų galimybės pirmąjį nusikalstamų veikų daugeto požymį siūlytina sieti ne su kelių nusikalstamų veikų padarymo faktu, o su situacija, kai asmuo yra traukiamas baudžiamojon atsakomybėn už kelias nusikalstamas veikas. Faktas, kad asmuo yra traukiamas baudžiamojon atsakomybėn, pašalina galimybę kaip nusikalstamų veikų daugetą vertinti situacijas, kai asmuo padarė kelias nusikalstamas veikas, tačiau yra juridinių kliūčių jį traukti baudžiamojon atsakomybėn.

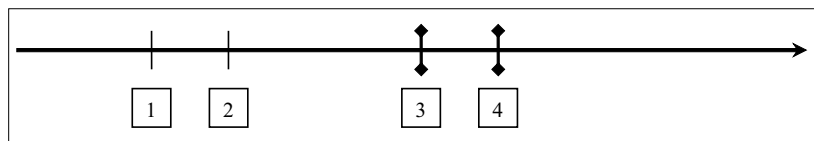
2.2. Taip pat yra būtina, kad **kelios nusikalstamos veikos**, už kurias asmuo yra traukiamas baudžiamojon atsakomybėn, būtų **padarytos iki apkaltinamojo nuosprendžio už bent vieną iš jų priėmimo**. Būtent remiantis šiuo požymiu tampa įmanoma nusikalstamų veikų daugetą atriboti nuo nusikaltimų recidyvo. Kelių nusikalstamų veikų padarymas iki apkaltinamojo nuosprendžio už bent vieną iš jų priėmimo gali pasireikšti keliomis pagrindinėmis situacijomis:

1) Kai padaromos kelios nusikalstamos veikos, už kurias yra traukiama baudžiamojon atsakomybėn vienu nuosprendžiu:

39

2) Kai padaromos kelios nusikalstamos veikos iki apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo už bent vieną iš jų, tačiau priimant sprendimą dėl patraukimo baudžiamojon atsakomybėn už visas nusikalstamas veikas dėl bent vienos iš nusikalstamų veikų yra jau priimtas apkaltinamasis nuosprendis.

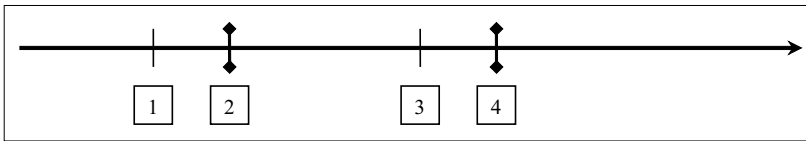
40

39 1 – padaryta pirma nusikalstama veika;
2 – padaryta antra nusikalstama veika;
3 – priimtas apkaltinamasis nuosprendis už pirmą ir antrą nusikalstamas veikas, subendrinant bausmes pagal BK 63 str.

40 1 – padaryta pirma nusikalstama veika;
2 – padaryta antra nusikalstama veika;
3 – priimtas apkaltinamasis nuosprendis už pirmą nusikalstamą veiką;
4 – priimtas apkaltinamasis nuosprendis už antrą nusikalstamą veiką, subendrinant bausmes pagal BK 63 str.

Tokių atvejų praktikoje pasitaiko, nes skirtingos nusikalstamos veikos gali būti padarytos skirtingose vietose, skirtingu laiku, todėl vyksta ir skirtingi teismo procesai, kurie baigiasi keliais nuosprendžiais. Tai taip pat yra nusikalstamų veikų daugetas, nepaisant to, kad atskiruose procesuose buvo sprendžiamas klausimas dėl asmens patraukimo baudžiamojon atsakomybėn tik už vieną nusikalstamą veiką. Taip yra todėl, kad visuose, išskyrus pirmąjį, nuosprendžiuose teismas, sprenddamas asmens patraukimo baudžiamojon atsakomybėn klausimą už vieną veiką, yra BK 63 str. 9 d. įpareigotas subendrinti bausmes su ankstesniais nuosprendžiais paskirtomis bausmėmis ir paskirti galutinę bausmę. Svarbu yra nustatyti tai, kad visos nusikalstamos veikos buvo padarytos iki pirmojo apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo datos. Štai *L. J. 2002 m. rugsėjo 22–23 d. padarė nusikaltimą, numatytą BK 178 str. 2 d., o 2002 m. lapkričio 17 d. padarė nusikalstamas veikas, numatytas BK 138 str. 2 d. 5, 7, 8 p. bei BK 187 str. 2 d. Visų pirma jis buvo nuteistas Klaipėdos apygardos teismo 2005 m. kovo 22 d. nuosprendžiu už veikas, padarytas 2002 m. lapkričio 17 d., o vėliau Lietuvos apeliacinio teismo 2006 m. kovo 10 d. nuosprendžiu ir už vagystę, padarytą 2002 m. rugsėjo 22–23 d., Lietuvos apeliacinio teismo nuosprendžiu bausmės buvo subendrintos remiantis BK 63 str.*⁴¹

3) Kai asmuo, sąlyginai atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, padaro naują nusikalstamą veiką ir jam yra naikinamas sprendimas dėl atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės.

42

Analizuojant šią situaciją iš pirmo žvilgsnio gali susidaryti išpūdis, kad joje yra ne nusikalstamų veikų daugetas, bet nusikaltimų recidyvas. Toks klaidingas išpūdis gali susidaryti dėl to, kad vėlesnė nusikalstama veika yra padaroma po to, kai jau priimtas nuosprendis už pirmąją, tad asmuo padaro naują nusikalstamą veiką po to, kai jo pirmoji nusikalstama veika jau teismo buvo įvertinta. Tačiau pirmosios veikos atveju asmeniui yra priimamas ne apkaltinamasis nuosprendis, o nuosprendis, kuriuo yra atleidžiama nuo baudžiamosios atsakomybės. Esant sąlyginiam atleidimui nuo baudžiamosios atsakomybės ir pažeidus atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės sąlygas (BK 38 str. 3 ir 4 d. bei BK 40 str. 7 ir 8 d.), teismas turi (gali) naikinti sprendimą, kuriuo asmuo buvo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės ir spręsti dėl šio asmens baudžiamosios

su pirmu nuosprendžiu paskirta bausme.

41 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. vasario 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-14 / 2007.

42 1 – padaryta pirma nusikalstama veika;
2 – asmuo yra sąlyginai atleidžiamas nuo baudžiamosios atsakomybės už pirmąją nusikalstamą veiką;
3 – padaryta antra nusikalstama veika;
4 – naikinamas sąlyginis atleidimas nuo baudžiamosios atsakomybės už pirmąją nusikalstamą veiką ir asmuo yra traukiamas baudžiamojon atsakomybėn už pirmą ir antrą nusikalstamas veikas, subendrinant bausmes pagal BK 63 str.

atsakomybės už visas padarytas nusikalstamas veikas. Sprendžiant tokio asmens atsakomybės klausimą akivaizdu, kad už pirmąją nusikalstamą veiką jis yra neteistas, todėl teismas priimdamas galutinį nuosprendį privalo įvertinti abi nusikalstamas veikas ir paskirti galutinę subdrintą bausmę remdamasis BK 63 str. nuostatomis. Tokį baudžiamojo įstatymo taikymą patvirtina ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika septynių teisėjų kolegijos priimtoje nutartyje:

R. A. 2004 m. vasario mėnesį įvykdė vagystę (BK 178 str. 2 d.), bet buvo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės kaltininkui ir nukentėjusiam asmeniui susitaikius pagal BK 38 str., 2004 m. kovo 28 R. A. vėl įvykdė vagystę (BK 178 str. 2 d.), dėl kurios jis 2005 m. gegužės 16 d. Skuodo rajono apylinkės teismo nuosprendžiu buvo nuteistas. Vėliau jis padarė dar keletą nusikalstamų veikų. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas aiškindamas bausmių skyrimo ir bendrinimo etapus nustatė, kad bausmes už šias dvi padarytas nusikalstamas veikas reikia bendrinti vadovaujantis BK 63 str. 1, 4 ir 9 dalimis, nes šios dvi veikos tarpusavyje sudaro realiąją nusikaltimų sutaptį⁴³.

Taigi nusikalstamų veikų daugetas yra tada, kai kelios nusikalstamos veikos yra padaromos ne iki nuosprendžio priėmimo, o būtent iki apkaltinamojo nuosprendžio už bent vieną iš jų priėmimo.

Analizuojant šį nusikalstamų veikų daugeto požymį galima išvelgti gana rimtą problemą atribojant nusikalstamų veikų daugetą nuo nusikaltimų recidyvo. Kyla klausimas, kaip vertinti nusikalstamą veiką, padarytą jau priėmus apkaltinamąjį nuosprendį, tačiau jam dar neišsiteisėjus? – kaip nusikalstamų veikų daugetą ar kaip recidyvą? Atsakymą į šį klausimą galima rasti išsprendus teistumo pradžios momento problemą.

A. O. Vilniaus miesto 1-ojo apylinkės teismo 2005 m. birželio 27 d. nuosprendžiu nuteistas pagal BK 178 str. 2 d. laisvės atėmimu dvejiems metams už veiką, padarytą 2004 m. vasario 20 d. Be to, jis Vilniaus apygardos teismo 2003 m. gruodžio 24 d. nuosprendžiu yra nuteistas už dvi labai sunkias (BK 249 str. 1 d., 22 str., 129 str. 1 d.), vieną (BK 253 str. 2 d.) – sunkią, dvi (1961 m. BK 146 str. 2 d., 187 str. 2 d.) – apysunkias ir vieną (BK 259 str. 1 d.) – nesunkią nusikalstamas veikas. Tačiau šis (2003 m. gruodžio 24 d.) nuosprendis buvo apskūstas ir byla Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos buvo išnagrinėta tik 2005 m. kovo 1 d. ir pirmosios instancijos teismo nuosprendis dėl nuteistojo A. O. nebuvo pakeistas. Taigi Vilniaus apygardos teismo 2003 m. gruodžio 24 d. nuosprendis įsiteisėjo tik 2005 m. kovo 1 d. A. O. naują nusikalstamą veiką padarė dar neišsiteisėjus pirmesniai nuosprendžiui ir dar nepradėję atlikti šiuo nuosprendžiu paskirtos bausmės⁴⁴.

Todėl ir kilo problema dėl bausmių bendrinimo būdo – jas bendrinti reikia remiantis BK 63 str. ar BK 64 str.? Pripažinę, kad bausmė už nusikalstamą veiką, padarytą priėmus apkaltinamąjį nuosprendį, bet jam dar neišsiteisėjus, su ankstesnio nuosprendžio bausme turi būti bendrinama vadovaujantis BK 63 str. nuostatomis, prieisime prie išvados, kad tai turi būti laikoma nusikalstamų veikų daugetu. Tokiu atveju nusikalstamų

43 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus septynių teisėjų kolegijos 2006 m. gruodžio 28 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-686/2006.

44 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. balandžio 25 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-287/2006.

veikų daugetas būtų tada, kai asmuo traukiamas baudžiamojon atsakomybèn už kelias nusikalstamas veikas, padarytas iki apkaltinamojo nuosprendžio įsigaliojimo už bent vieną iš jų. Tačiau nusprendus, kad šiuo atveju bausmės turi būti bendrinamos remiantis BK 64 str., kartu būtų konstatuojama, kad tai yra recidyvas ir kad nusikalstamų veikų daugetas yra tada, kai nusikalstamos veikos padaromos iki apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo, o ne jo įsiteisėjimo dienos.

Minėtoje byloje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas prieidamas prie išvados, kad „*pagal du nuosprendžius paskirtos bausmės turėjo būti subendrintos vadovaujantis ne BK 64 straipsnio, bet BK 63 straipsnio nuostatomis*“⁴⁵, kartu priėjo ir išvadą, kad asmuo, kuriam yra priimtas apkaltinamasis nuosprendis, yra laikomas neteistu tol, kol tas nuosprendis neįsigalioja. Analogiškas sprendimas buvo priimtas ir vėlesnėje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nagrinėtoje kasacinėje byloje⁴⁶.

Tačiau autoriaus nuomone, tokią Lietuvos Aukščiausiojo Teismo poziciją šiose dviejose bylose reikėtų laikyti abejotina ir neišplaukiančia iš įstatymo. Klaidinti gali BK 97 str. formuluotė, kur teigiama, kad „*turinčiais teistumą laikomi už nusikaltimo padarymą nuteisti asmenys, kuriems įsiteisėjo Lietuvos Respublikos teismo priimtas apkaltinamasis nuosprendis*“⁴⁷. Tokia įstatymo formuluotė įpareigoja teismą teistu asmenį pripažinti tik tada, kai yra įsiteisėjęs apkaltinamasis nuosprendis. Tačiau tai yra siejama su baudžiamuoju procesu, numatant, kad teismas negali pripažinti asmens teistu tol, kol neįsigalioja kitas teismo apkaltinamasis nuosprendis, t. y. teismas negali priimti sprendimo kitoje byloje. Tiesiog juridinis faktas (teistumo faktas) yra pripažįstamas tik įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu, tačiau tai nereiškia, kad juridinis faktas (teistumas) įvyko įsiteisėjimo dieną. Bet tai nereiškia, kad asmuo, kuris pripažintas kaltu apkaltinamuoju nuosprendžiu, yra laikomas teistu ne nuo nuosprendžio priėmimo, o nuo jo įsigaliojimo datos. Tokiai pozicijai atstovauja ir prof. V. Piesliakas teigdamas, kad teistais asmenys „*pripažįstami ir teistumas skaičiuojamas ne nuo nuosprendžio įsiteisėjimo, o nuo jo priėmimo dienos*“⁴⁸. Taip pat šį klausimą sprendžia ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senatas 2007 m. birželio 28 d. apžvalgoje dėl teismų praktikos skiriant bausmes (BK 54–64 str.). Teigiama, kad „*jei nuteistasis po nuosprendžio priėmimo, bet iki jo įsiteisėjimo padaro naują nusikalstamą veiką, teismai bausmes bendrina vadovaudamiesi BK 64 straipsniu, tačiau tik po to, kai įsiteisėja ankstesnis teismo nuosprendis*“⁴⁹. Bausmių bendrinimas vadovaujantis BK 64 str. analizuojamu atveju rodo, kad susiduriama su nusikalstamų veikų recidyvu, o ne jų daugetu. Analogiškas sprendimas siūlomas ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2008 m. vasario 15 d. apžvalgoje dėl teismų praktikos taikant bausmių vykdymo atidėjimą (BK 75 ir 92 str.). Spręsdamas baus-

45 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. balandžio 25 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-287/2006.

46 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. balandžio 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-279/2007.

47 LR BK 97 str. 1 d.

48 Piesliakas, V. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Antroji knyga*, p. 433.

49 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2007 m. birželio 28 d. apžvalga dėl teismų praktikos skiriant bausmes (BK 54–64 straipsniai).

mės vykdymo atidėjimo pradžios klausimą Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pastebi, kad šiuo klausimu teismų praktika yra nevienoda, bet pritaria „tokiai teismų praktikai, kai nuosprendžio rezoliucinėje dalyje nurodoma, kad laisvės atėmimo bausmės vykdymo atidėjimo termino pradžia skaičiuojama nuo nuosprendžio paskelbimo, o ne nuo jo įsiteisėjimo dienos“⁵⁰. Taigi naują nusikalstamą veiką, padarytą po to, kai priimtas apkaltinamasis nuosprendis, kuriuo buvo atidėtas bausmės vykdymas, reikia vertinti kaip faktinį nusikalstamų veikų recidyvą, o ne jų daugetą. Ir remiantis minėta apžvalga tokiu atveju bausmės turėtų būti bendrinamos vadovaujantis BK 64 str. Todėl ir vėl teistumo pradžia reikėtų laikyti ne nuosprendžio įsigaliojimo, o jo paskelbimo datą.

Taigi akivaizdu, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje yra prieštaravimų – dvi pateiktos bylos neatitinka Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato pateiktų apžvalgų. Tai galima paaiškinti tuo, kad šios kasacinės bylos buvo išspręstos iki 2007 m. birželio 28 d. apžvalgos dėl teismų praktikos skiriant bausmes (BK 54–64 straipsniai) bei 2008 m. vasario 15 d. apžvalgos dėl teismų praktikos taikant bausmių vykdymo atidėjimą (BK 75 ir 92 straipsniai). Todėl remiantis minėtomis apžvalgomis galima teigti, kad teismai turėtų vadovautis nuostata, jog asmuo baudžiamosioje teisėje yra laikomas teistu nuo apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo, o ne nuo įsigaliojimo dienos, tik sprendimą dėl ankstesnio teistumo įtakos asmens baudžiamajai atsakomybei teismas gali priimti įsigaliojus ankstesniam nuosprendžiui.

Taigi apibendrinus Lietuvos teismų praktiką ir baudžiamosios teisės moksle reiškiamas nuomones, siūlytina nusikalstamų veikų daugetą suprasti kaip teisinę situaciją, kai asmuo yra traukiamas baudžiamojon atsakomybėn už kelias nusikalstamas veikas, padarytas iki apkaltinamojo nuosprendžio už bent vieną iš jų priėmimo.

Išvados

1. Nusikalstamų veikų daugeto instituto paskirtis yra 1) išspręsti nusikalstamų veikų kvalifikavimo problemą, atribojant nusikalstamų veikų daugetą nuo pavienės nusikalstamos veikos bei 2) išspręsti baudžiamosios atsakomybės individualizavimo problemą, priimant apkaltinamąjį nuosprendį už kelias nusikalstamas veikas.

2. Nusikalstamų veikų recidyvas neturėtų būti vertinamas kaip nusikalstamų veikų daugeto forma, o turėtų būti priskiriamas prie kaltininko asmenybės instituto.

3. Siūlytina ATPK papildyti 33(1) str., jame numatant, kad esant nusikalstamos veikos ir administracinio teisės pažeidimo idealiajai sutapčiai asmuo yra netraukiamas administracinėn atsakomybėn.

4. Siūlytina atsakyti teorijoje nurodomo nusikalstamų veikų daugeto požymio – juridinių kliūčių patraukti baudžiamojon atsakomybėn nebuvimo kaip perteklinio ir neapibūdinančio reiškinio esmės.

---

50 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2008 m. vasario 15 d. apžvalga dėl teismų praktikos taikant bausmių vykdymo atidėjimą (BK 75 ir 92 straipsniai).

5. Nusikalstamos veikos, sudarančios nusikalstamų veikų daugetą, turi būti padarytos iki apkaltinamojo nuosprendžio už bent vieną iš jų priėmimo (ne įsigaliojimo), priešingu atveju susiduriama su nusikalstamų veikų recidyvu.

6. Nusikalstamų veikų daugetą reikėtų suprasti kaip teisinę situaciją, kai asmuo yra traukiamas baudžiamojon atsakomybėn už kelias nusikalstamas veikas, padarytas iki apkaltinamojo nuosprendžio už bent vieną iš jų priėmimo.

Literatūra

- Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje *Oliveira prieš Šveicariją* [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-08-18]. <http://ius.info/EUII/EUCHR/dokumenti/1998/07/CASE_OF_OLIVEIRA_v._SWITZERLAND_30_07_1998.html>.
- Klimka, A. *Nusikaltimų kvalifikavimas*. Vilnius, 1970.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. sausio 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-54/2002.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. sausio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-24/2002.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. kovo 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-172/2003.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. balandžio 25 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-287/2006.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus septynių teisėjų kolegijos 2006 m. gruodžio 28 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-686/2006.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. vasario 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-14 / 2007.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. balandžio 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-279/2007.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. vasario 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-60/2008.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2007 m. birželio 28 d. apžvalga dėl teismų praktikos skiriant bausmes (BK 54–64 straipsniai).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2008 m. vasario 15 d. apžvalga dėl teismų praktikos taikant bausmių vykdymo atidėjimą (BK 75 ir 92 straipsniai).
- Nevera, A. Nusikalstamų veikų daugeto formos ir jų reikšmė skiriamai bausmei. *Jurisprudencija*. 2003, 45(37).
- Pavilonis, V.; Bieliūnas, E. *Nusikaltimų kvalifikavimas esant jų daugetui ir baudžiamosios teisės normų konkurencijai*. Vilnius, 1984.
- Pavilonis, V.; Švedas, G.; Abramavičius A., et al. *Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis*. 3-asis pataisytas ir papildytas leidimas. Vilnius: Eugrimas, 2003.
- Piesliakas, V. Nusikaltimų daugetas ir jo baudžiamojo teisinio vertinimo probleminiai klausimai. *Kriminalinė justicija*. 1996, 5.
- Piesliakas, V. *Baudžiamųjų įstatymų principinės nuostatos ir jų įgyvendinimas naujame Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse*. Vilnius: Justitia, 1995.
- Piesliakas, V. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Antroji knyga*. Vilnius: Justitia, 2008.
- Šiaulių miesto apylinkės teismo 2007 m. gruodžio 19 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-776-167/2007.
- Šiaulių miesto apylinkės teismo 2008 m. spalio 14 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-612-409/2008.

Šiaulių miesto apylinkės teismo 2008 m. lapkričio 14 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-675-771/2008.

Бажанов, М. И. *Назначение наказания по совокупности преступлений и совокупности приговоров: Учебное пособие* [Bazanov, M. I. Sentencing for Multiple Offenses and the Aggregate of Sentences: Tutorial]. Харьков, 1977.

Караев, Т. Э. *Повторность преступлений* [Karajev, T. E. Repeated Offenses]. Москва: Юрид. лит., 1983.

Мальков, В. П. *Совокупность преступлений (Вопросы квалификации и назначения наказания)* [Malkov, V. P. Multiple Offenses (Questions of Indictment and Sentencing)]. Казань, 1974.

Яковлев, А. М. *Совокупность преступлений по Советскому уголовному праву* [Jakovlev, A. M. Multiple Offenses in the Soviet Criminal Law]. Москва, 1960.

THE CONCEPT OF MULTIPLE OFFENSES: THEORETICAL AND PRACTICAL PROBLEMS

Tomas Girdenis

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. *This article examines the concept of multiple offenses and explores both theoretical and practical problems. The understanding of the concept of multiple offenses is, not unanimous, and two different approaches to the concept of multiple offenses may be distinguished. The first group of scientists associates multiple offenses with the commitment of two or more criminal acts, regardless of whether the person was convicted for the previous offenses or not. The second group, which is supported by the author of the article, associates multiple offenses only with two or more criminal acts committed before the conviction for one of them. According to the common opinion of the second group of scientists, recidivism is not a form of multiple offenses and only two forms should be distinguished: crimes made by a single act (“ideal coincidence of crimes”) and crimes made by different acts (“real coincidence of crimes”). The author identifies the following attributes of the concept of multiple offenses: 1) a person is prosecuted for several offenses; 2) these offenses are committed before a conviction for making them. The author does not support the need for the third commonly known attribute of the concept of multiple offenses (an absence of legal barriers for prosecution) and proposes to define the concept of multiple offenses with reference to the two abovementioned attributes. What is more, possible solutions to the problem which arises when criminal and administrative offenses are committed by a single act are suggested in this article. The second attribute defines that these two or more offenses should be committed before a conviction for making them. This can be done in three ways: 1) when several criminal acts are made before the conviction for one of them for which a person is held liable under one sentence; 2) when several criminal acts are made before the conviction for one of them but the person who com-*

mitted these crimes is held liable under several sentences; 3) when a person who was conditionally exempted from criminal liability commits a new crime and is held liable for both offenses under one sentence. The final problem discussed in this article is the lack of unanimous court practice in defining the concept of multiple offenses. In some cases of the Supreme Court of Lithuania a person is held convicted after the sentence was announced, and in other cases a person is held convicted after the sentence has come into effect. Therefore, it is complicated to separate when multiple offenses were made and when recidivism took place. In the opinion of the author, a person should be held convicted after the sentence was announced. Finally, the author suggests defining multiple offenses as a situation when a person is held liable for several crimes which were committed before a conviction for one of them.

Keywords: *criminal law, multiple offenses, coincidence of criminal acts, criminal recidivism, conviction.*

Tomas Girdenis, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios teisės katedros doktorantas. Mokslinių tyrimų kryptys: baudžiamoji teisė, nusikalstamų veikų daugetas.

Tomas Girdenis, Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Department of Criminal Law, doctoral student. Research interests: criminal law, multiple criminal offences.